

OS DEREITOS FUNDAMENTAIS ANTE O CAMBIO DO TRABALLO AUTÓNOMO NA ERA DIXITAL

Autor: Pazos Pérez, A.

Editorial: Thomson Reuters Aranzadi, 2021, 280 páxinas

A irrupción das novas tecnoloxías no mundo do traballo supuxo unha auténtica revolución na tradicional forma de concibir as relacións laborais, non só como consecuencia da implementación das ferramentas dixitais no seo das empresas, senón tamén pola aparición de novas formas de traballar, que se desenvolven nun terreo inestable, nutrido en moitas ocasións de traballadores que prestan os seus servizos no marco do emprego atípico, como é o caso do traballo a través de plataformas dixitais. Este enfoque multinivel, que afecta tanto a traballadores dependentes como autónomos, fai desta obra un referente na materia, tanto pola súa oportunidade –a súa publicación coincidiu coa modificación do Estatuto dos traballadores operada naquel momento polo Real decreto-lei 9/2011, do 11 de maio-, como polos temas expostos, que van desde o impacto da dixitalización nos dereitos fundamentais dos traballadores autónomos, o traballo en plataformas dixitais, a vulnerabilidade dos traballadores autónomos, a súa protección, os dereitos colectivos, a perspectiva da Seguridade Social e da protección de datos, culminando co estudo do efecto da Covid-19 no traballo autónomo.

De toda esta problemática dá conta de forma brillante o profesor Dr. Alexandre Pazos Pérez, nun traballo que, cun enfoque contrastante entre o traballo autónomo e o traballo dependente, e sempre no contexto da dixitalización, analiza de modo excepcional cuestións dun profundo compoñente práctico. Así, de forma moi clara e ilustrativa, o autor aborda

sen ambaxes a vulnerabilidade dos traballadores autónomos no marco do traballo na era dixital, o alcance dos seus dereitos e os límites destes. E faino sen descoidar o enfoque internacional –con importantes referencias a Informes da OIT relativos ao traballo decente-; comunitario –en atención a relevantes e variadas fontes do Dereito da Unión Europea-; e interno –desde o Estatuto dos traballadores ata as últimas reformas, como as que afectan o traballo a distancia, ou máis recentemente, os denominados *riders*-.

Así mesmo, a obra ten un claro compoñente reflexivo, a través da análise dunha interesante casuística, coa que pon de manifesto o importante papel que desempeñaron os nosos Tribunais á hora de clarificar as dúbidas interpretativas que se expuñan na práctica. Ese enfoque xurisprudencial complétase cunha amplísima bibliografía, que comprende desde achegas doutrinais clásicas, ás máis recentes contribucións da nosa doutrina científica, o que fai desta obra un referente na materia. E non só pola gran achega de fontes que contén –mesmo estatísticas-, senón porque o autor fai unha exposición creativa, pois non se limita a analizar con rigor as diferentes temáticas expostas, senón que propón alternativas para dotar de maiores garantías os traballadores no marco da dixitalización do traballo.

A obra, publicada por Thomson Reuters Aranzadi, obedece a unha estrutura perfectamente sistematizada, que permite percorrer ao longo de nove capítulos as diferentes vicisitudes ás que se ve exposto o traballador autónomo no marco da prestación dos seus servizos, desde un enfoque transversal. O punto de partida da obra non é banal, pois a aproximación conceptual que fai o autor é fundamental á hora de entender o efecto das novas tecnoloxías, conectando de forma excepcional as arestas que presenta este fenómeno. Así, a distinción entre economía colaborativa e economía baixo demanda é necesaria á hora de tratar a cuestión do traballo a través de plataformas, no marco dunha economía na que o traballo autónomo tende a gañar protagonismo. Tras esa primeira análise, o autor aborda o impacto da dixitalización

nos dereitos fundamentais dos traballadores por conta propia, analizando a igualdade e non discriminación, a liberdade de expresión e de información, a intimidade e privacidade, os límites ao exercicio deses dereitos e o control do empregador. Todo iso, sen dúbida, exposto de forma magnífica polo profesor Pazos Pérez. Tras esta rigorosa análise, dedícase na obra un capítulo específico ás plataformas dixitais, pois o recurso a elas é unha realidade crecente, especialmente no caso das plataformas de repartición, que nos últimos anos xerou un intenso debate acerca da cualificación xurídica daqueles que prestaban servizos nelas, cuestión hoxe en día despexada tras a Sentenza do Tribunal Supremo do 25 de setembro de 2020 – que o autor analiza de modo formidable-, así como a posterior reforma que introduciu o Real decreto-lei 9/2011, do 11 de maio, do que tamén fai unha destacada reflexión. Neste percorrido, o profesor Pazos Pérez non esquece deterse en ámbitos máis espiñentos, que suscitan especial dificultade, como son os supostos de descentralización produtiva, onde os casos de alugueres de licenzas a traballadores irregulares –entre outros supostos- son un reflexo da inmensa vulnerabilidade destes traballadores. Pois ben, nesta travesía polo traballo autónomo na era dixital, á que convida esta obra, o autor continúa cun enfoque prestacional e de dereitos colectivos, para deterse despois na protección de datos, a desconexión dixital ou o teletraballo, impulsado en gran medida nos tempos máis recentes como consecuencia do cambio de paradigma que produciu a pandemia da Covid-19.

A claridade expositiva e argumentativa do profesor Pazos Pérez non sorprende, se ademais se ten en conta a súa liña de traballo, pois xa noutras ocasións abordou o tema do traballo autónomo con indubidable rigor, así como a cuestión dos dereitos fundamentais, que son obxecto dunha nova revisión con ocasión da publicación desta obra. Neste sentido, é destacable o seu traballo sobre “O traballo autónomo e os sistemas reputacionais”, publicado no núm. 151 da Revista

Temas Laborais no ano 2020. Iso sen esquecer o seu estudo de tese doutoral sobre "O dereito á liberdade de expresión e o dereito á liberdade de información no ámbito laboral", publicada por Tirant lo Blanch no ano 2014, obra que interesa moito para estes efectos polo seu tratamento dos dereitos fundamentais do traballador.

Por todo iso, felicito ao Profesor. Dr. Alexandre Pazos Pérez pola culminación dunha obra tan exhaustiva, de cuxo orixe e evolución fun testemuña directa, e da que podo dicir que leva tras de si centos de horas de estudo e investigación, así como un gran entusiasmo por abordar un tema repleto de desafíos, precisamente no momento actual, en que asistimos a unha transformación das relacións laborais tal e como se concibían tradicionalmente. En definitiva, unha obra moi recomendable para profesionais dos distintos ámbitos do Dereito, que convida á reflexión e ao debate sobre unha materia de indiscutible actualidade.

ROSA RODRÍGUEZ MARTÍN-RETORTILLO

Profesora Axudante Doutora de Dereito do Traballo e da
Seguridade Social
Universidade de Vigo